

Geachte heer Buma,

In de eerste plaats willen we onze dank uitspreken voor uw inspanningen bij het ontwikkelen van een positieve visie voor een sterker Nederland binnen een uitdagende geopolitieke context. We waarderen het dat CDA en D66 de positie van Nederland op het wereldtoneel willen inzetten om de internationale rechtsorde, multilaterale instellingen en de diplomatie te versterken. Ook verwelkomen we de erkenning dat weerbaarheid verder reikt dan militaire capaciteit alleen. Wij moedigen u daarom sterk aan om deze intenties consequent vast te houden tijdens de komende coalitieonderhandelingen.

Want, zoals de notitie stelt zijn vrijheid en democratie niet vanzelfsprekend in de wereld. Juist in een tijd waarin veiligheid en stabiliteit – zowel binnen onze landsgrenzen als in de internationale orde – onder druk staan, is het van groot belang dat mensenrechten en democratische waarden stevig verankerd blijven in het beleid.

Wij, het Breed Mensenrechten Overleg (BMO), een platform van twintig Nederlandse mensenrechtenorganisaties dat al bijna vijftig jaar als kritische partner van kabinetten, ministeries en de Kamer optreedt, zetten ons in voor het beschermen van democratische ruimte en het ondersteunen van mensenrechtenverdedigers—zowel binnen Nederland als wereldwijd.

Vanuit gedeelde expertise en ervaring sluiten onze kernadviezen aan bij het groeiende politieke besef dat mensenrechten, democratische weerbaarheid en internationale rechtsorde **strategische voorwaarden zijn voor veiligheid, stabiliteit en duurzame welvaart**. Nederland is overtuigend en effectief wanneer het zowel thuis als internationaal dezelfde waarden verdedigt. Dat is niet alleen onze grondwettelijke opdracht op basis van artikel 90—**het is ook in ons strategische belang**.

In een wereld waarin autoritaire invloed toeneemt, hybride dreigingen zich uitbreiden en internationale normen onder druk staan, zijn **mensenrechten en een** onafhankelijk kritisch opererend maatschappelijk middenveld **cruciaal voor democratie, vrede en stabiliteit**. Mensenrechtenverdedigers, journalisten en maatschappelijke organisaties vormen onze eerste verdedigingslinie tegen corruptie, instabiliteit en autoritaire ontwikkelingen. Zij zijn onmisbare bondgenoten tegen conflict, van preventie tot wederopbouw. Zij signaleren risico's vroeg, verbinden waar polarisatie dreigt, bestrijden desinformatie en vergroten de maatschappelijke weerbaarheid, ook in gemeenschappen buiten het zicht en bereik van de overheid.

Mensenrechten, democratische tegenspraak en de rechtstaat staan wereldwijd onder druk. De erosie van vrijheden is een groeiend risico, ook voor Nederland. Steeds meer overheden beperken vrijheid van meningsuiting, vereniging, vergadering en privacy. Mensenrechtenverdedigers, advocaten, journalisten en wetenschappers en maatschappelijke organisaties, inclusief vakbonden, worden geconfronteerd met repressie, delegitimatie en bureaucratische belemmeringen. Wanneer rechten en rechtsorde verzwakken, verliest Nederland internationale slagkracht, neemt binnenlandse polarisatie toe en ontstaan kwetsbaarheden die tegenstanders kunnen uitbuiten.

Juist daarom is het essentieel dat het nieuwe kabinet zich helder, consistent en strategisch committeert aan het beschermen van mensenrechten en de maatschappelijke ruimte—nationaal én internationaal. We vragen de onderhandelende partijen om de volgende punten op te nemen in hun coalitieprogramma.

1. Maak mensenrechten integraal onderdeel van alle beleidsterreinen, inclusief veiligheid en defensie.

Geloofwaardigheid begint bij heldere keuzes en consequente uitvoering. Houd vast aan internationale afspraken, geworteld in gedeelde waarden, democratie en internationale rechtsorde. Veranker mensenrechtenkaders, structurele risicoanalyses en monitoring in veiligheid en defensiebeleid. Maak mensenrechten een expliciet onderdeel ook van handels-, IMVO-, migratie-, klimaat- en grondstoffenbeleid, die verweven zijn met veiligheid en defensie. Geef mensenrechtenverdedigers en hun organisaties een betekenisvolle stem in besluiten die hen raken.

2. Erken het maatschappelijk middenveld als democratische infrastructuur —ook in Nederland.

Zorg dat grondrechten, zoals vrijheid van vereniging, toegang tot de rechter, het demonstratierecht en persvrijheid, stevig zijn gewaarborgd, zowel online als offline. Bestrijd wetten en regels die maatschappelijke betrokkenheid en burgerlijke vrijheden inperken — in Nederland, Europa en daarbuiten. Laat Nederland zich uitspreken tegen aanvallen op mensenrechtenverdedigers, openlijk en achter de schermen, samen met (internationale) partners.

3. Versterk internationale samenwerking en diplomatie. Mensenrechten beschermen we niet alleen, maar samen met gelijkgezinden. Maak mensenrechten een integraal onderdeel van een versterkte Nederlandse rol als aanjager van mensenrechten in internationale fora. Herstel en versterk mensenrechtenexpertise en diplomatieke capaciteit in het postennet. Het is van groot belang dat Nederland en de EU vasthouden aan een proactieve inzet voor mensenrechten en deze als strategisch voordeel te benutten.

4. Investeer in duurzame partnerschappen met het maatschappelijk middenveld. Zorg voor flexibele, meerjarige financiering van maatschappelijke organisaties, mensenrechtenverdedigers en internationale samenwerking, zowel nationaal als via het EU Meerjarig Financieel Kader. Dit maakt effectief, onafhankelijk werken mogelijk op de lange termijn, hetgeen dat nodig is om complexe, mondiale crises hoofd te bieden. Zorg ook voor duurzame en gestructureerde consultatie van maatschappelijke organisaties in alle relevante beleidsvelden, inclusief veiligheid en defensie.

Deze aanbevelingen bieden een samenhangende koers die zowel grondwettelijk als strategisch noodzakelijk is. Ze sluiten nauw aan bij het groeiende inzicht dat democratische weerbaarheid en mensenrechten cruciaal onderdeel zijn van een effectief, geïntegreerd veiligheidsbeleid.

Wij lichten onze inzichten graag nader toe en staan klaar om bij te dragen aan een constructieve dialoog tijdens de formatie.

Hoogachtend,

Joeri Buhner Tavanier,
Namens de leden van het Breed Mensenrechten Overleg (BMO)

